

Goedenmorgen, vrienden.

We zijn hier dan op deze zondagmorgen zo en petit comité tezamen en onwillekeurig begint weer het oude probleem voort te wentelen: wat zullen we uit de veelheid van onderwerpen, die ons ter overweging staat, voor deze morgen kiezen? Ik geloof er goed aan te doen deze keer eens een kleine beschouwing te beginnen, die misschien wat praktisch is dan gewoonlijk op deze bijeenkomsten. Ik zou nl. de kwestie van intentie - dus van bedoeling - graag eens nader onder de loupe nemen.

Het is duidelijk dat wij in ons leven heel veel dingen doen, die we anders bedoeld hadden. Dingen gebeuren en de resultaten ontsstellen ons, want we hadden het helemaal niet zo gemeend. Soms zijn er consequenties in onze omgeving, die ons tot een plotseling handelen schijnen te nopen eigenlijk tegen onze eigen overtuiging, onze eigen gedachtengang in. We voelen ons verplicht om een spel mee te spelen. Een spel van beschaving misschien en cultuur of soms van misbegrepen menselijkheid. Toch is juist de intentie, de bedoeling, voor ons belangrijker dan het resultaat. Ik hoop dat ik u duidelijk kan maken hoe dit alles tezamen hangt. En ik hoop ook dat u daaruit uw eigen conclusies zult kunnen trekken.

Het heeft voor ons weinig zin om alle daden te overzien en onszelf naar de resultaten van onze daden te beoordelen. Anderzijds is het soms dwaas om alleen op onze eigen intenties af te gaan. De uitdrukking "we hebben het goed bedoeld" horen we juist zo vaak, wanneer er groot onheil is geschied door onverantwoordelijkheid. We moeten voor onszelf dus wel overtuigd zijn dat onze intentie zuiver, onze intentie goed is. Maar de gevolgen daarvan gaan ons minder aan. In de cosmos nl. zijn wij lang niet de enig regerende factor. In de eerste plaats is daar God en de goddelijke wet. In de tweede plaats zijn daar al die meerbewusten, die wezens van hogere en lichtere sferen, die door hun eigen werken en scheppen een veel groter bereik hebben dan wij; en die ongetwijfeld ook de omgeving en de wereld waarin wij leven - of dat nu een sfeer is of wat anders - een bepaalde vorm helpen geven.

Wij komen te staan te midden van een wereld, die wij niet beheersen. Wij staan daar met een onvolledig bewustzijn. Wij weten niet precies wat er gaat gebeuren. Je kunt een kind - goed bedoeld - een snoepje geven; het slikt het in, verkeerde keelgat, noodlottig gevolg. Dan kun je zeggen: "Ja, had ik het maar niet gedaan." Maar daar kom je niet verder mee. De kwestie is: Hoe heb ik dat gedaan? Heb ik dat zo goed mogelijk gedaan? En welke conclusie trek ik hieruit?

Er bestaan een aantal grondstellingen, die juist deze kwestie van intentie, van bedoeling, regelen. En vreemd genoeg is de eerste daarvan wel: "Vraag u nooit af waarom ge gedwongen zijt sommige dingen te doen. Maar volvoer deze niet als persoon maar als werktuig van een hogere macht." U zult zeggen: "Wat moet je daar nu mee beginnen? Als werktuig van een hogere macht...wanneer ben ik dat?" Wanneer u - zonder dit te willen of te weten, soms ook gedreven door een kracht, die u niet kunt weerstaan - in de levens van de mensen die u omringen veranderingen tot stand brengt, die ver buiten uw eigen bedoeling liggen. Stel u voor dat u in een stad loopt en dat u het juist bent, die dat ene onbeheerste gebaar maakt, waardoor één der laatste paarden schrikt, op hol slaat, auto's op elkaar botsen en vele slachtoffers vallen. Hebt u dan schuld? Neen nietwaar? Heeft u er iets mee te doen? Neen. Had u het kunnen voor-

komen? Neen. Want u heeft niet eens geweten, dat het paard er was. Wanneer u zich die samenhang toch zoudt realiseren, dan zoudt u zich schuldig gaan voelen. Dit schuldgevoel is absoluut dwaas. U zoudt zich aansprakelijk kunnen gaan voelen. Ook dat is dwaas. Hier heeft een andere kracht ingegrepen.

In uw leven gebeurt het maar al te vaak, dat u zich later zult realiseren: "Ja, maar wat heb ik nu gedaan voor déze mens? Wat voor invloed heb ik gehad op géne? Hoe vreemd heb ik eigenlijk daar verwarring gesticht. Hoe heb ik deze mens op een totaal ander pad geholpen. En zou dat wel goed zijn geweest?" U vraagt zich zo vaak af: "Is dat wat ik nu heb gedaan goed geweest?" Maar dat heeft weinig zin. Want de daden die wij volbrengen zijn aan zoveel beperkingen onderhevig, er zijn zoveel wetten en krachten die we niet beheersen, dat we de resultaten van deze daden nooit te voren volledig kunnen bestemmen. Wanneer wij echter een bepaalde bedoeling ergens mee hebben, wanneer wij iets doen met de intentie om een mens goed te doen, de intentie om vrede op aarde te scheppen, de intentie om een mens gelukkig te maken, dan is deze bedoeling - mits eerlijk - voor ons het enig bepalende, het enig beslissende. Want zodra wij ons baseren op de wereld rond ons, zullen wij ongetwijfeld te maken krijgen met allerhand angsten en begeerten, die niet onze eigene zijn. Wat hebben we eraan om onszelf te belasten en te beladen met de zonden en schulden der wereld, terwijl we niet in staat zijn die lasten te dragen? Alleen wanneer we dat zeer bewust kunnen doen, wetende dat wij persoonlijk dus het totaal van deze onrechtmatigheden en onregelmatigheden kunnen verwerken om daardoor een nieuwe impuls van licht in de wereld te brengen, dan zou erover te spreken zijn. Het is onze taak niet zozeer die wereld te hervormen, het is onze taak onszelf te hervormen. Dat hoort u duizendmaal. Welaan dan, op het ogenblik dat ik de bedoeling heb om goed te handelen, op het ogenblik dat ik volgens mijn beste weten goed handel, is er voor mij geen enkele reden tot berouw, tot nakaarten; is er voor mij geen enkele reden om ook maar op enigerlei wijze mij aansprakelijk te voelen voor hetgeen eruit voortkomt. Het enige wat ik moet doen, is mijn conclusies trekken uit de reacties, die ik uit de wereld krijg. En dat is een bewustwordingskwestie, geen verantwoordelijkheidskwestie.

Naarmate mijn intenties beter zijn en gelijktijdig mijn leven meer door die intenties wordt beheerst en minder door andere gedachten, zal ik mijzelf ook scherper en duidelijker uitdrukken. Vandaar dat het tweede regeltje is: "Elke intentie is vormend voor de ziel; elke daad is slechts vormend voor het bewustzijn. Wanneer de ziel zich haar identiteit met het Goddelijke kan realiseren, is het bewustzijn echter overbodig." We moeten de zaak zien in verschillende graden van belangrijkheid a.h.w. Je zult op een gegeven ogenblik zeggen: "Ja, nu had ik geduldig willen zijn maar... ..in mijn drift...." Ja, natuurlijk, dat is erg jammer. Heeft u driftig willen zijn? Denk er goed over na. Heeft u zichzelf misschien opgezweept door te blijven nadenken over dingen, waar het eigenlijk niet noodzakelijk was? Of was dat iets wat opkwam, voordat u het kon beheersen? Is het tweede het geval, dan zult u die gevolgen natuurlijk moeten herstellen zo goed als u kunt. Maar u bent er in feite niet aansprakelijk voor. U bent wel aansprakelijk voor de goede intentie, die dus de vrede, de harmonie en het geluk weer tracht te herstellen, waar een verstoring optrad; maar niet voor de drift zelve.

Wij hebben te maken - om het nu eens met andere termen uit te drukken - met het karma van de wereld. Er is een soort haast noodlottige macht, die een ieder plaatst in een omgeving, waarin hij zijn eigen ervaringen kan en ook moet opdoen. En dat betekent, dat elke ziel onwillekeurig krachtens haar eigen bewustzijn voor zich - ook wanneer de stof geen associatie kan vinden - gebeurtenissen nabij lokt, zichzelf belevingen op de hals haalt. Is het redelijk ons daarmee bezig te houden?

Zijn wij aansprakelijk voor het lot van de wereld - als we het niet kunnen beheersen tenminste? U zult wel inzien, dat wij geen recht hebben en dat het ook geen zin zal hebben ons in die wetten van oorzaak en gevolg zonder meer te mengen. Het gaat om onszelf. En we mogen rustig wat deze dingen betreft afstand houden. Let wel, we mogen niet zeggen: "Die wereld gaat ons niet aan, dus zie ik niet naar die wereld." Maar we moeten zeggen: "Wanneer ik op mijn manier in die wereld doe zo goed als ik kan, wanneer mijn bedoelingen voortdurend rein, zuiver, goed zijn, dan zijn de gevolgen iets, wat zich aan wij onttrekt." U kunt dat misschien door voorbeelden beter begrijpen.

Er is een oorlog op komst. Eén mens ontkent het recht van die oorlog. Hij zegt: "Ik laat me liever neerschieten dan dat ik soldaat word, dan dat ik andere mensen dood." Dat is een zeer persoonlijk standpunt, dat geef ik toe. Maar in dit persoonlijke standpunt heeft de mens de intentie oorlog tegen te houden. Dat lukt hem niet. Hij zal er persoonlijk misschien aan sterven op aarde en zo ontwaken in een andere wereld. Wat is er nu in feite gebeurd? Hij heeft niets - maar ook niets - kunnen veranderen aan het lot van de wereld. Hij heeft hoogstens een nieuwe bewustzijnsimpuls in die wereld gesteld, die langzaam maar zeker anderen tot eenzelfde standpunt kan brengen. Voor hemzelf zou het dus volgens een menselijk redelijke overweging een mislukking zijn. Maar het is eigenlijk het tegendeel. Want deze mens heeft zich gedistanciëerd van een bepaalde reeks van oorzaak en gevolg, die hem ongetwijfeld lager en dichter bij de stof had gehouden, die hem in zijn bewustzijn beperkt zou hebben en in de kleinheid van het menselijk wezen belet zou hebben om in de geest vrij uit te gaan. Dat heeft hij ermee overwonnen. Hij zal ongetwijfeld diezelfde impuls verder blijven uitleven van uit de geest, omdat het een deel is van zijn bewustzijn. Maar ook hier gaat het niet om de resultaten, het gaat om de intentie, het gaat om de bedoeling.

Dat is voor mensen natuurlijk allemaal moeilijk te accepteren, dat weet ik. Wanneer je gaat zeggen: "De bedoeling is superieur," dan zeggen de mensen: "Ja, maar wat hebben wij eraan als iedereen het goed bedoelt en er gebeurt niets." Van uit uw standpunt heeft u gelijk. Maar een goede intentie impliceert de poging om die intentie tot een realiteit te maken. Dus wat dat betreft hebben we hier misschien wel een van de voornaamste factoren in het menselijk leven aangesneden. Het begint meestal bij het kind en het eindigt pas op aarde, wanneer het lichaam zover is verstomd en verstild door de naderende dood, dat het zich niet meer uit kan. Het hele leven is voortdurend een kwestie van intenties. We bedoelen het allemaal zo goed....en het loopt meestal zo verkeerd uit.

Twee jonge mensen beginnen samen te leven en ze nemen zich voor om elkaar tot de gelukkigste mens in de wereld te maken. Ja, dat nemen ze zich voor. Maar in hoeverre zullen zij daarin slagen? Klaarblijkelijk kunnen zij dit niet, zonder dat een ander hen helpt de intentie te vervullen. Eerst wanneer een echtpaar naar elkaar toegegroeid is, er een volledig onderling begrip is ontstaan, kan er iets van het werkelijke geluk bestaan, dat ver boven alle hartstocht en alle bezitsillusie uitgaat. En op diezelfde manier neem je je voor om je kinderen goed op te voeden. Natuurlijk. Maar kun je dat wel? Je doet het nu wel volgens je eigen idee, maar heb je voldoende begrip voor het karakter van die kinderen? Overschat je hun capaciteiten misschien niet of stel je geen eisen, die te laag zijn? Hoe moet je dat weten? Het is hoofdzaak, dat je het zo goed mogelijk doet. Het bewustzijn van de ander, waardoor deze zijn eigen leven vormt, zal de rest doen. Dan zijn we niet aansprakelijk voor de mislukking van het kind, wanneer we alles hebben gedaan zo goed als we konden. We kunnen het betreuren, we kunnen trachten er iets tegen te doen, maar daar blijft het ook bij. We zijn niet aansprakelijk.

Dat geheel zou ik dan nog weer eens willen verduidelijken. Ik schijn maar steeds aan het opheldering-geven te zijn over één onderwerp van mor-

gen, maar ik hoop toch dat u luisteren wilt.) Wij hebben nl. dit: Ons wezen zelf is goddelijk, is uit God geboren. Een goddelijke vlam, die eeuwig is. Wanneer die vlam volledig gerealiseerd is, zijn bewustzijn en vlam één. Dat is Godserkenning, de volmaakte inpassing in het harmonisch geheel van de schepping. Ons bewustzijn echter - wanneer het onvolledig is - vertekent. Het is als ongeslepen glas, dat met zijn verschillende dikke bobbel een eigenaardige vertekening van een vlam in een lantaarn kan geven en zo een onbewust spel van schaduw en licht in de wereld rond zich schept. Het is onze taak niet om de schaduwen tot licht te maken, want dan maken we ook weer daar, waar licht was, schaduw. Het is onze taak onszelf a.h.w. te slijpen; de gelijkmatigheid van ons wezen aan te passen aan het eeuwig harmonisch Principe, waardoor ons wezen het goddelijk licht in alle richtingen en te allen tijde gelijkmatig sterk doorgeeft. Ons bewustzijn moeten we maken tot een lens voor de goddelijke Kracht, die daardoor bij acte van wil en bewustzijn geconcentreerd kan worden dáár, waar wij voelen dat de goddelijke wet ons zegt in te grijpen.

Die vervolmaking van het eigen wezen kan nooit worden gevoerd door middel van theoretische kennis, maar kan ook nooit geheel worden vervuld aan de hand van bestaande toestanden. Een groot gedeelte van hetgeen ons tot bewustwording voert, is eigenlijk de droom omtrent het Goddelijke, die in ons leeft. Wij hebben een eigen denkbeeld, een eigen gedachte. En die gedachte toont ons, hoe wij zullen moeten zijn. Zij toont ons, hoe God in onze ogen bestaat. En al wat wij doen, is niets anders dan trachten deze droom steeds te verwerkelijken, bewust of onbewust. Hieruit vloeit de intentie voort. De intentie is de realisatie van de goddelijke waarde in jezelf, voor zover die aanwezig is. De bewust goddelijke waarde, moet ik haast zeggen. U zult begrijpen dat elke daadstelling op zichzelf volkomen nutteloos is, wanneer ze niet gedragen wordt door deze intentie, wanneer zij niet het resultaat is van een relatie met het Goddelijke.

En daar is een tweede punt, dat wij op deze morgen toch ook mogen beschouwen. Er zijn zoveel mensen, die zeggen: "Ja, maar ik heb verkeerd gehandeld." Of: "Ja, maar dit is een daad, die komt uit zuiver begeren voort; en dat is er één, die komt uit angst voort; en het deugt allemaal niet." Ongetwijfeld van uit een menselijk standpunt is dit waar. Maar wij kunnen eigenlijk met deze gedachten en met deze handelingen niets veranderen aan de eeuwigheid. Het is niet zo, dat wij iets moeten veranderen aan God of dat God iets moet veranderen aan ons. Wij moeten ons bewust worden van God. "God in ons" moet ook voor ons tot volledig leven komen. Vandaar dat elke handeling, elke daad, elke gedachte, die niet een intentie tegen of vóór het Goddelijke betekent, in feite onwerkzaam is. Die gaat voorbij. Op het ogenblik dat u instinctief een handeling verricht, wordt die niet in de eeuwigheid geregistreerd, ze blijft niet voortbestaan in het bewustzijn van uw ziel. U zult heel vaak dingen doen op aarde, die hier erg belangrijk schijnen. U zult misschien een zaak stichten, u zult een jubileum vieren en u meent dat deze toch wel kroonpunten van uw leven zijn. Maar als je dat geestelijk nagaat, dan blijkt dat er heel andere dingen zijn. Soms is dat de eerste lange broek geweest voor een jongen; of voor een meisje misschien haar eerste dansavond, haar eerste bal. Soms is het alleen maar een enkel woord, dat een vreemde heeft gezegd. En soms alleen maar een ogenblik van stilte te midden van dat drukke gewoel, waarop je je op aarde meende te moeten beroepen om een groot mens te zijn. Als je je dit gaat realiseren, wordt dat leven vanzelf al minder belangrijk. Want de intentie die wij hebben, dus het geheel met ons gehele wezen gebonden zijn aan een bepaald voornemen, aan een bepaalde daadstelling, dat is het wat het voor ons tot eeuwigheidswaarde, tot iets belangrijks maakt. Al het andere is bijkomstig.

Misschien heeft u wel eens een toneelstuk gezien, waarin één mens een solo-rol zegt - zo'n ogenblik, dat één mens alleen staat op een groot toneel - misschien een alleenspraak van Hamlet of als u moderner wilt zijn, een van die heerlijke scenes in "Het wachten op Claudet" (?). Dan is er een decor, er is een groot toneel, er is een volle zaal en het betekent eigenlijk niets. Het enige wat op zo'n ogenblik betekenis heeft, is de doorleefdheid, de ontroering van de acteur, die overspringt over het voetlicht en een hele zaal in een ban slaat, waardoor ze één wordt met het gebeuren en het beleven dat daar vertoond wordt. Zo is het met ons nu ook. Wij staan elke keer weer in het grootse decor van het leven. En elke keer weer komt er voor ons een enkel woord te zeggen. Soms is het het kleine rolletje van: "Mijnheer, er is zo juist een brief gebracht." Of wel misschien het wat meer hoofse: "Sta mij toe, madame, dat ik u naar buiten begeleid." Maar zelfs deze kleine dingen - wanneer ze gevoeld zijn, wanneer ze op het juiste ogenblik a.h.w. naar voren komen - kunnen zo'n toneelstuk maken of breken, weet u. En voor elke mens komt er een ogenblik dat hij alleen op het toneel staat. Een ogenblik dat niemand uit zijn omgeving, niemand van de entourage nog iets te zeggen heeft. Misschien is het toneel overvol, misschien is het leeg. Wie zal het zeggen? Het ogenblik dat die mens onwillekeurig zijn eigen denken uitspreekt. Soms is dat een gebed, soms een "to be or not to be", soms is het alleen maar het haast cynisch spottende "Hier sta je in oneindigheid en wie kan nog oneindigheid begrijpen." Duizend zinnen, duizend tiraden misschien. Voor deze mens deze, voor gene een andere. Als je het spreekt en je leeft het, dan springt er iets van die vonk over naar de wereld. En die vonk, die dat moment verankert in de wereld, de intentie, die - zelfs wanneer het uiterlijk schijn blijft - toch een realiteit vestigt, dat is wat leeft in jou, dat is de werkelijke waarde van je bewustzijn, van je wezen.

Begrijpt u, waarom de intentie zo belangrijk is? De intentie, die haar zin eigenlijk ontleent aan de band, die ze schept tussen mens en cosmos. De mogelijkheid tot zelferkenning, die wordt geschapen. En een kleine stap verdergaande kunnen we het derde en laatste punt aanhalen voor deze morgen: "Het is niet de daad of het gevolg, maar slechts de bedoeling, die de band legt tussen mens en God. In deze band wordt bewustzijn geboren en zal de gelijkvormigheid van het "ik" met de goddelijke waarde vergroot worden tot de voleinding is bereikt."

Ik heb opzettelijk hier geen gewichtige citaten aangehaald. Ik heb me niet beroepen op oud-Brahmaanse literatuur, bepaalde Boeddhistische leerstellingen, gedachten uit het Taoïsme, uit het vroeg-Christendom, uit bepaalde delen van de christelijke Reformatie e.d. Ik had het kunnen doen, maar ik geloof dat het eigenlijk niet nodig is. Wat hebben we eraan wat men vroeger geschreven heeft? Het gaat erom: Wat kun je bereiken, innerlijk? Wat kun je begrijpen, geloven en tot werkelijkheid maken? En daarnaast misschien - even gewichtig: Kan dit niet vaak een last van je afnemen? Te begrijpen dat je niet aansprakelijk bent voor een mislukking, wanneer jij alles hebt gedaan. Te begrijpen dat het niet gaat om de gevolgen maar om de bedoeling, de eerlijkheid waarmee je iets hebt nagestreefd. En het lijkt me ook een hele troost, wanneer je als mens beseft dat zoveel van het schijnbaar belangrijke voorbijgaat, verdrinkt in de oneindige zee van ogenblikken, die ze tijd noemen, terwijl alleen dat, wat tussen jou en God bestaat - God zoals Hij in alle wereld leeft - werkelijkheid is. Me dunkt, dat je misschien dan wat gemakkelijker zult leven en zeker, heel zeker.....bewuster! En daarom besluit ik dan mijn betoog van vandaag met de raad om vooral uw intenties steeds goed te onderzoeken. Laat de daden desnoods een klein beetje minder geregeld zijn, dat is niet zó erg; maar zorg vooral dat uw bedoelingen werkelijk goed zijn.

Dat is dan mijn bijdrage voor deze zondag en ik ga het woord geven aan een tweede spreker. (We zitten wat krap met sprekers, dus u krijgt een misschien wat lichter element vanmorgen. Ik hoop dat u daartegen geen bezwaar hebt.) Ik wens u allemaal verder een prettige zondag toe.

Goedenmorgen, vrienden.

Er komt zo'n tijd, dat je alleen maar met gelijkenissen werkt in de hoop zó iemand iets aan zijn verstand te brengen. En wanneer ik op deze zondagmorgen zo op zoek ben naar de passende gelijkenis, dan denk ik onwillekeurig aan het wonderbaarlijke verhaal van Immegrim en de mulder. Nu weet u misschien niet wie Immegrim is. Aan één kant misschien goed voor u. Immegrim is - volgens de overlevering - een kabouter met zeer speciale kwaliteiten. Hij is nl. vorst van een of ander onderaards rijkje en heeft o.a. de gewoonte om arbeidskrachten te verhuren tegen een verrassing en een bedankje. Men zegt, dat hij de werkgever is van al die kabouters, die vroeger schoenen kwamen lappen (totdat ze betrappt werden), die huizen deed schoonmaken en aan de andere kant wanneer het ergens niet deugde, geld, boeken, kleren deed verdwijnen en in de meest onmogelijke hoeken verstoppen. Maar ja, dat heeft niets met m'n verhaal te maken.

Het verhaal van Immegrim en de mulder is eigenlijk heel eenvoudig. De mulder, de molenaar, was nl. nogal rijk en - wat naar men zegt wel eens meer bij molenaars voorkomt, ofschoon ik er niet voor instaat - erg gierig. Immegrim dan besloot om deze molenaar eens een keer op de proef te stellen. Want deze had regelmatig het bakje melk buiten gezet, dat als een soort uithangvlag dient voor de kabouters, zoals men in sommige streken een bodevlag uitsteekt, wanneer de bode moet stilhouden om een boodschap mee te nemen. Hij ging dan ook naar de molenaar toe en zei: "Wat heb je van mij nodig, mulder?"

"Mijnheer," zei de mulder, want hij bleef erg beleefd totdat hij wist dat er geen voordeel aan vastzat, "mijnheer, ik heb een knecht nodig."

"Nou, dat is best," zei Immegrim, "dat is best. En wil je die knecht naar recht en rede betalen?"

"Nou, nou," zei de mulder, "ik zal hem kost en inwoning en een kleed geven."

"Nou," zei Immegrim, "dat is goed." Maar hij keek een beetje verder en zag wat de bedoeling was. Want de mulder dacht: Als ik nu een paar van die kleine kereltjes kan krijgen en die doen elk het werk van een volle knecht, dan zit het voor mij uitstekend en best. Veel eten zullen ze wel niet en kleren....nou ja, een afsnijdseltje van m'n ouwe pak is meer dan voldoende om voor zo'n kereltje een nieuw kostuum te maken.

Toen dacht Immegrim: Nou zullen we eens kijken wat daartegenover staat. Hij zei: "Wat voor werk moet hij doen?"

"Ach," zei de molenaar, "geef me maar drie of vier knechts en die moeten natuurlijk...."

"Ja," zei Immegrim, drie of vier knechts, daar begin ik niet aan. Zeg wat voor werk er gedaan moet worden en ik zorg dat het gedaan wordt."

"Aha," dacht de molenaar, "misschien geeft hij er wel een paar minder. Misschien heb ik er maar één of twee in de kost en doen ze het werk van vier." Hij zei: "Ik heb nodig een knecht voor het vermalen, een knecht voor het laden, een knecht voor het hijsen."

"Nou," zei Immegrim, "dat is afgesproken. Ik zorg, dat het werk gedaan wordt buiten alle werk, dat op de dag gedaan wordt, want ik werk alleen 's nachts."

"Aha," dacht de mulder, "hij wil het zelf helemaal alleen doen." Hij kneep in z'n handjes, want hij dacht: "Dat is een koopje." En die avond, toen iedereen ging slapen, kraakte en knerste het in de molen van jewelste. Er werd gemalen, er werd gestommeld, meelzakken kwamen naar beneden, graanzakken verdwenen naar boven....en toen het ochtend was, was alle graan, dat bij de molenaar stond, gemalen en gebuild. "Nou, nou," dacht de molenaar, "dat is goed." En hij maakte een beetje reclame dat hij goedkoper kon malen dan een ander, zodat er de volgende dag nog veel meer stond.

En ook dat kwam weer in orde.

Zo ging het een heel jaar lang. Maar toen.....toen er een jaar voorbij was, stond plotseling Immegrim weer voor de molen en hij zei: "Molenaar, je moet betalen."

"Ja, natuurlijk," zei deze. "De kost? Ik heb altijd melk voor je neergezet. En een pakje zal ik mijn vrouw voor je laten maken."

"Ho, ho," zei Immegrim, "zo hebben we niet afgesproken. Je zou elk van ons die werkte, dat geven, nietwaar? Het ging jou alleen erom, dat het werk van vier, vijf knechts werd gedaan. En onder ons gezegd en gezwezen, we hebben meer gedaan dan zo'n knecht zou kunnen doen."

"Ja," zei de mulder, "maar ik heb maar aangenomen, dat u alleen.."

"Ja," zei Immegrim, "maar dat deugt niet." Hij knipte eens met z'n vingers en daar stonden ineens wel duizend kabouters. Hij zei: "En nou voor allemaal een pakje en eten, hè! Maar eten voor een heel jaar, molenaar."

De molenaar heeft gejammerd en gekermd, maar gegeven heeft hij het niet. Van af dat ogenblik is het een spookmolen geworden. De molenstenen malen niet, ze slaan alleen maar vonken. De wieken draaien niet, behalve wanneer er geen wind is. En als er koren komt, dan wordt het tot stof en in de zakken zit alleen maar aarde. Het zal net zo lang duren, totdat de molenaar zijn rekening heeft betaald. Want Immegrim is volkomen rechtvaardig. En als de molenaar niet kan betalen, dan geeft hij hem graag alle schulden cadeau. Maar zo lang als hij niet wil betalen, moet hij de kosten dragen.

Zo, dat was een kinderverhaaltje, hè. Maar een kinderverhaaltje met een moraal, die menig groot mens zich aan kan trekken. Want, vrienden, wij verlangen van het leven vaak dingen, die eigenlijk een beetje onrechtmatig zijn. Maar we verlangen ze met de gedachte, dat we er toch wel voor een koopje af zullen komen. We zijn niet bereid om het volle pond te betalen. Het leven zegt niets en geeft ons voorlopig de kans onze gang te gaan. Maar dan biedt het leven zijn rekening aan. Zijn we nu eerlijk genoeg om te zeggen: "Nou ja, soit, het is gebeurd, ik betaal de rekening," dan is het best in orde en dan wordt ons nog heel wat van onze schuld geschonken. Maar op het ogenblik dat we zeggen: "Ja, maar zó heb ik het niet bedoeld; neen, daar begin ik niet aan," dan moet je eens kijken. Dan loopt het plotseling allemaal verkeerd, dan hebben we geen vreugde meer in ons leven, dan hebben we niets dan ellende. Vandaar dat ik geloof, dat menig mens verstandig zou doen om met zijn innerlijke Immegrim tot een overeenstemming te komen. Waarmee ik alleen maar de stelling wil bewijzen, dat het niet alleen gaat om wat je wilt maar ook om de wijze, waarop je de consequenties van hetgeen je wilt kunt aanvaarden. Hoe beter je dat doet, hoe beter het gaat.

Ja, ben ik nu een goede verhaaltjesverteller of zitten jullie je te vervelen? Wel, mijn excuses dan voor de verveling. Maar ik heb nog één andere pijn op m'n boog, voordat ik ga sluiten. Het is een verhaal, dat ik geleend heb en het gaat over "wat er soms in de hemel gebeurt." Dat is ook een leuke geschiedenis, ofschoon misschien een enkeling het al eens vroeger gehoord heeft.

Er was nl. eens een keer een zeer plichtsgetrouw ambtenaar en boekhouder, die - sterk onder de indruk van de wettelijkheid en de ambtelijkheid der dingen - nooit iets verkeerd deed. Maar we moeten er meteen bijvoegen dat hij ook verduveld weinig goed deed. En was dat alles geweest, och, dan zou het nog wel los gelopen zijn. Maar dit heerschap was bovendien overtuigd, dat hij het alleen wist. Je kunt je begrijpen wat een consternatie er in de hemel was dat hij niks kwaads deed. Want zo iemand binnen laten, dat was toch werkelijk riskant. Maar ja, op een goede dag kwam onze ambtenaar daar aankloppen bij het koninkrijk der hemelen. Petrus deed het kleine deurtje open, sloeg het meteen weer dicht, schrik-

te zich dood, keek eens in de rol - "Ja, we moeten hem binnenlaten" - deed nog eens open en zei: "Wat is er van uw dienst?"

"Nou," zei de boekhouder, "ik heb goed geleefd. Dus kan ik volgens de artikelen van de geestelijke wetten binnengaan."

"Hm, hm," zei Petrus, "ik zal het eens even nakijken." Hij keek nog eens in z'n perkamentrollen en hij keek nog eens, of er niets op het leitje stond van de laatste dagen.....niks te vinden! "Nou, nou," zei hij, "dan kunt u binnenkomen."

"Je kunt wel eens een beetje beleefder tegen me zijn," zei de boekhouder. "En wat is dat voor een idiote administratie hier met een leitje en een rolletje perkament. Daar deugt niets van."

U begrijpt wel dat Petrus niks anders deed dan onze vriend meteen doorsturen naar de engel-fourier, die dan maar moest zorgen dat hij werd uitgerust met een stralenkrans en vleugels. En zodra de fourier met hem bezig was, werd hij opgebeld door Petrus, die zei: "Geef hem in Godsnaam geen bazuin, want hij maakt zo al lawaai genoeg."

Enfin, onze pas-tot-nieuwe-heilige-benoemde-ambtenaar zwalkte de hemel door, totdat hij bij de troon van God de Vader kwam. En God - zoals dat is - begroette hem en zei: "Welkom in de hemel, mijn kind."

"Dank u zeer, grote God," zei de ambtenaar.

"Ben je gelukkig, mijn zoon?" vroeg God.

"Nou," zei de ambtenaar, "daar mankeert wat aan."

"Aha," zei God, "maar het is mijn wens, dat alle mensen gelukkig zijn, wanneer ze eenmaal in de hemel zijn. Dus wát is er nodig? Wat wil je doen? Wat mankeert er aan je geluk?"

"Nou," zei de ambtenaar, "ik vind dat het hier allemaal maar veel te veel voor het handje weg gaat. Goeie God, om gelukkig te zijn zou ik hier een administratie moeten voeren. Ik zou alles eens moeten regelen, opdat er orde, regel en wet is en niemand op zijn bazuin blaast als het geen tijd ervoor is; kortom, dat er orde is in de hemel."

God, die dacht "als hij een tijdje in de hemel is, slijt dat wel," zei: "Wanneer je dat wilt, ga je gang. En als je wat nodig hebt, kom je maar bij me terug."

"Goeie God," zei de boekhouder, "ik heb maar één volmacht nodig."

"En dat is?" vroeg God.

"Om alles te importeren in de hemel wat nodig is om hier orde te brengen."

God voelde zich verplicht om dat toe te staan, maar hij deed het niet graag. Enfin, onze boekhouder de ambtenaar (of moet ik zeggen "de ambtelijke boekhouder"?) begon zijn werk. Hij haalde Hollerith-machines met elektronische breinen naar boven; hij installeerde een immigratie- en emigratieafdeling; hij ging verder met het stellen van een wegen- en verkeersreglement, waarbij precies werd bepaald met welke snelheid een engel mocht vliegen op een bepaalde hoogte en in welke richting; hij stelde verkeersagenten in; hij zorgde dat in de hemel elk struikje precies in de juiste vorm werd geknipt; hij zorgde ervoor dat men door een kruis-referentie-index elk ogenblik kon weten waar elke engel, waar elke duivel, waar elke mens was en wat hij had gedaan; en toen eindelijk elk paadje recht was gesnoeid, elk bochtje recht was getrokken, elk engeltje alleen nog maar een standaard-uniform had met eventueel een ster of een streep om aan te geven in hoeverre het in de ambtelijke administratie een rang bekleedde, toen ging de boekhouder weer naar de troon Gods toe. En hij schrok zich een hoedje en een aap tegelijk, want wie zat daar, wet, waggelerd en warm? Belzebub zelf. Die zag daar onze boekhouder aankomen, grinnikte eens een keer, bulder-lachte eens een keer, zodat alles op zijn grondvesten sidderde en zei toen: "Wat wou jij komen doen, manneke?"

"Ik....ik zoek God, de Vader."

"Nou," zei Belzebub, "dan zul je ergens anders naar toe moeten. Maar wat wou je van hem?"

"Ik wou vertellen, dat de reorganisatie van de hemel is voltooid."
"Aha," zei Belzebub, "nou, dat is dan in orde. Alleen één ding: dan moet je nog wel even zorgen, dat het naambordje veranderd wordt."

"Naambordje,"

"Ja, zeker," zei hij, "aan het begin van de poort. Daar staat nou nog "hemel", maar daar zet je maar een bordje "hel" op. Want God de Vader is al de eerste week van je bezigheden hier vertrokken. We hebben geruild."

Wat dat betreft, een duivel in een engelgewaad kan net zo ongelukkig zijn als een engel gelukkig kan zijn, wanneer hij vrijheid heeft, zelfs wanneer hij er als een duivel moet uitzien. En toen schrok onze boekhouder weer. En toen had hij al twee apen en twee hoeden. En hij wilde vluchten. Maar toen hij aan de poort kwam stond daar aan de buitenkant Petrus. Die hief een wijze vinger op, keek in zijn perkamentrol en zei: "Je hebt je eigen soort hemel gekozen, nu zul je er ook in moeten leven."

En dat is nu de moraal van de hele geschiedenis. Wanneer wij beginnen om het leven volmaakt te maken naar onze inzichten, dan komen we over het algemeen eerder in de parterre of zelfs in het sousterrain uit dan in de zevende hemel. Wij kunnen nl. nooit het leven veranderen, zonder daarmede de volmaaktheid aan te tasten. Maar wat we wel kunnen doen - en dat is helemaal zo gek niet - we kunnen proberen om voor onszelf door aanpassing van het eigen wezen bij hetgeen wij erkennen als de buiten ons bestaande openbaring Gods, te komen tot een innerlijke vrede. En dan zie ik helemaal niet in, waarom er nog een hemel of een hel zou moeten zijn. Want iemand, die gelukkig is in de vrede Gods en de openbaring Gods, die maakt van de hel een hemel. En iemand, die alleen van zijn eigen wijsheid en zijn eigen rechtvaardigheid overtuigd is, ach, die maakt van de hemel zelfs een hel.

En zo is de tweede conclusie van mijn betoogje - hopelijk wijs genoeg: Vrienden, wij hebben niet de taak om de wereld, de schepping of God te hervormen. Wij hebben alleen maar te zorgen dat wij zelf passen bij hetgeen wij erkennen als uit God geboren. En nu is dat natuurlijk iets, waar je je gemakkelijk met een smoes van af kunt maken. Want dan kan de dief wel zeggen: "Ja, de diefstal is een herverdeling der rijkdommen en als zodanig iets uit God geboren." Maar hij weet voor zichzelf verduveld goed, dat hij zijn fikken van andersmans goed af moet houden. Kijk, en daar schuilt het nu in. Als je voor jezelf voelt "hier zou God geen bezwaar tegen hebben," eerlijk en oprecht, "hier schaad ik niemand mee," nou ja, ga dan je gang, maak je dan niet druk. Wanneer je voelt "dit zou God zó gedaan willen hebben," doe het dan op die manier en maak je verder niet druk. Het leven is helemaal niet voor de Strebers. Het is voor degenen, die harmonisch zijn. Het leven is niet voor de rijken en niet voor de armen. Het werkelijke leven is voor hen, die God kunnen erkennen in alle dingen en de wet en de wil Gods, zoals ze die erkennen, kunnen uitvoeren te midden van Gods dingen. En als je je daar nu maar bij houdt, dan geloof ik niet, dat er verder veel bezwaren zijn.

Nou, ik heb mijn plicht gedaan. Ik heb me zelfs gewaagd aan een ietwat symbolische predicatie - en dat is niet mijn stijl. Ik hoop, dat ik u niet verveeld heb en wens u allemaal een prettige zondag toe, vrienden.

-:-

DE VLUCHTELING.

Er zijn veel vluchtelingen. Vluchtelingen voor een bepaald regime, vluchtelingen voor het recht. Maar de meeste vluchtelingen zijn vluchtelingen, die voor zichzelf vluchten. Daarom ben ik bang, dat mijn onderwerp een heel klein beetje een andere richting moet inslaan dan door u bij het stellen misschien is bedoeld. En dan wil ik verder graag de meer-

voudsvorm aflaten, omdat de vluchteling het element is, waarin we het wezen der vluchtelingen kunnen erkennen.

Vluchteling. Alles verlaten. Door angsten gejaagd, heeft men zich in de vreemde gewaagd en weet niet waarom. In het wezen is een stem die naar licht, naar vreugde vraagt. Men voelt dat men 't vermogen tot dit leven in zich draagt. En toch blijft alles star en stom.

Men voelt dat een plicht roept. Een leven wenkt met een wereld, die opengaat. Maar 't is of 't "ik" als een schildwacht stram voor de poorten van 't leven staat. En zuchtend neem je dat, wat je als rest gegeven is. Je hebt de moed niet meer tot leven.

Arme vluchteling, je vlucht niet voor de werkelijkheid; voor dat in jou, wat je zo vreest, dat wat je steeds misleidt, omdat je niet beseffen kunt waarheen je gaat en wat je bent geweest.

Arme vluchteling, die zoekt naar liefde of naar haat. Je leeft te midden van een waan. Je wilt niet gaan, zoals je moet. Je voelt de noodzaak als 't verscheurend dier, dat drinkt je hartebloed en zin tot leven wel of wraak.....je kunt het leven niet weerstaan. Vluchteling, je vlucht is onbegrip, is misverstand, blijft waan.

Want vluchteling, in de volheid van het leven kun je het steeds beseffen: niet door te vluchten voor 't probleem kun je jezelf verheffen tot geestelijk besef en meesterschap van leven. Slechts door 't aanvaarden van hetgeen door 't leven wordt gegeven, door 't verwerken van de kracht, de wijsheid je geboden, door 't overwinnen van je zwakten, 't vervullen van je noden, kun je worden "werkelijk mens".

Nu ben je uit je wereld heengegaan. Je bent gevlucht. Je staat alleen. Een vreemde wereld, kil en koud en klam ligt om je heen en niets is je hier vertrouwd. Weet je nu waarheen te gaan? Weet je nu waarom te leven? Weet je nu waarheen te streven? Of sta je stom en stil met onbegrip in 't nieuw bestaan en treurt om 't vroegere leven, verlaten voor een enkele waan?

Arme vluchteling, je hebt de werkelijkheden van 't leven niet begrepen. Kun je niet begrijpen, hoe de diamant van de ziel door 't gebeuren wordt geslepen, totdat ze flonkert en weerkaatst het goddelijk zonnelicht? Kun je niet begrijpen, dat goddelijke wet en wil in alle dingen ligt? Je bent gevlucht voor wreedheid, voor noodlot en geweld. Je hebt de redenen voor je vlucht zorgvuldig opgeteld. Maar één ding, vluchteling, dat heb je wel vergeten: slechts als je God Zich openbaart in jou, dan kun je werkelijk weten om goed en kwaad; dan kun je weten, welke weg voor jou bestemd is en zorgen dat je juist die wegen gaat.

Zo menig vluchteling vlucht voor zichzelf in 't leven.....en vreest zijn eigen zijn. Hij voelt: "Ik heb te veel misdreven, ik heb te veel misdaan, ik durf verantwoordelijkheid daarvoor niet dragen"....en vlucht in krankzinnigheid, terwijl hij onder deze vlucht steeds nog intenser lijdt.

Waarom verworpen de waarheid van je leven? Waarom ontkennen de waarheid van je daad? Waarom bemantelen de werkelijkheid van begeerten, van denken en streven, alsof het mogelijk is iets te verhullen voor de Kracht, die boven je staat? Waarom niet erkennen dat, wat je bent en te bieden dat wezen aan God? Dan vlucht je niet meer, want je vindt telkens weer goddelijke kracht in 't aanvaarden van 't lot.

Dan, vluchteling, vlucht je niet meer. Dan vind je 'n veilig thuis bij God. En God in alle wereld, waar je ook gaat. Omdat je dan beseffen leert, dat juist in God - uit God voor jou ook - alle zijn bestaat.

Misschien meer een kleine filosofie. Maar, vrienden, is het niet zo, dat we al te vaak vluchten voor wat we weten, dat in ons leeft? Dat we vluchten voor de consequenties van wat we hebben gedaan? Dat we zelfs vluchten voor de mogelijke moeilijkheden, die ons zouden kunnen wachten? En is het meer dan opit waar, juist in deze tijd, dat de mens die vlucht het contact met de werkelijkheid verliest. En dat hij daarom een zware tol betaalt. Zware tol voor zijn eigen onbevredigd zijn, zijn honger naar werkelijkheid, zijn steeds mistasten. En daarmee besluit ik voor u de bijeenkomst.

: - : - :